

Aan

De minister van Financiën van Sint Maarten

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Contactpersoon

Vera Zanen

Telefoonnummer

+5999 4619081

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum

18 oktober 2018

Ons kenmerk

Cft 201800219

Pagina

1/9

E-mail

info@cft.cw

Uw kenmerk

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Bijlage

Onderwerp

Advies op basis van artikel 11 bij de ontwerpbegroting 2019 Sint Maarten

Geachte heer Geerlings,

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) heeft op 5 oktober jl. de ontwerpbegroting 2019 ontvangen met het verzoek daarop te adviseren conform artikel 11 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft). De ontwerpbegroting die u bij de Staten indient, dient conform artikel 11 lid 2 van de Rft vergezeld te gaan van dit advies inclusief een toelichting in hoeverre en op welke wijze rekening is gehouden met dit advies.

De Rijksministerraad (RMR) heeft op 16 maart 2018 besloten dat Sint Maarten voor de begrotingsjaren 2017 en 2018 op grond van artikel 25 van de Rft mag afwijken van de normen zoals genoemd in artikel 15 van de Rft. Sint Maarten heeft ook voor begrotingsjaar 2019 de RMR verzocht om op grond van artikel 25 van de Rft af te mogen wijken van de normen van artikel 15 van de Rft.

Sint Maarten heeft in een tijdsbestek van twee weken het Cft verzocht te adviseren over de tweede begrotingswijziging 2018 (27 september), het Financial Recovery Plan (10 oktober) en onderhavige ontwerpbegroting 2019 (5 oktober). Het Cft heeft inmiddels geadviseerd over de begrotingswijziging en het Financial Recovery Plan (FRP). Gelet op de verwevenheid van genoemde stukken bevat dit advies conclusies en aanbevelingen die in de adviezen op de eerder genoemde stukken ook zijn opgenomen.

Oordeel

Gegeven de buitengewone gebeurtenissen als gevolg van orkaan Irma is een tekort op de gewone dienst voor 2019 te verwachten. De ontwerpbegroting presenteert voor 2019 een tekort van ANG 88,4 miljoen en voor 2020 een tekort van ANG 16,4 miljoen waardoor niet aan artikel 15 lid 1 sub a van de Rft wordt voldaan dat vereist dat de (meerjarige) begroting sluit. De kapitaaldienst is, op basis van een omvangrijk leenverzoek van ANG 95,5 miljoen sluitend echter een meerjarenraming ontbreekt waardoor niet wordt voldaan aan artikel 15 lid 1 sub b van de Rft. De rentelastnorm wordt niet overschreden waardoor wordt voldaan aan artikel 15 lid 1 sub c van de Rft.

De toelichting op de ontwerpbegroting is goed leesbaar en in kwaliteit toegenomen ten opzichte van de toelichting op de ontwerpbegroting 2018. Het Cft is desondanks van oordeel dat niet kan worden vastgesteld of alle verwachte ontvangsten en uitgaven zijn opgenomen in de (meerjarige) begroting en dat deze niet toereikend zijn toegelicht. Als gevolg daarvan voldoet de ontwerpbegroting 2019 niet aan de criteria van ordelijkheid en controleerbaarheid. Hierdoor wordt niet voldaan aan artikel 15 lid 2 sub a, sub b en sub c van de Rft.

Op basis van de door Sint Maarten gerealiseerde inkomsten tot en met september 2018 en het historische seizoenspatroon concludeert het Cft dat de voor 2019 geraamde baten van ANG 413,6 miljoen circa 15% hoger zijn begroot dan naar verwachting over 2018 wordt gerealiseerd (ANG 360 miljoen). Het Cft is van oordeel dat het realiseren van de begrote baten erg afhankelijk is van het herstel van de economie. De lasten lijken te hoog te zijn begroot. Zo bedroeg het structurele totaal aan lasten in zowel 2015 als 2016 circa ANG 455 miljoen en bedragen de totale lasten in de eerste helft 2018 circa ANG 233,5 miljoen. De ontwerpbegroting 2019 toont ANG 502 miljoen aan lasten. Ook wordt nog onvoldoende concreet beschreven welke kostenbesparende en opbrengstverhogende maatregelen in 2019 worden genomen om het tekort op de gewone dienst zo beperkt mogelijk te houden.

In de ontwerpbegroting worden de afschrijvingen niet langer als inkomsten op de kapitaaldienst opgevoerd. Dientengevolge is de leenbehoefte te hoog vastgesteld en het Cft vraagt u om dit aan te passen. De voorgenomen investeringen op de kapitaaldienst zijn onvoldoende toegelicht, waardoor het Cft een algeheel voorbehoud op de kapitaaldienst maakt. Op de kapitaaldienst zijn daarnaast investeringen begroot die volgens Sint Maarten mogelijk via het wederopbouwfonds gefinancierd kunnen worden. Het Cft is van oordeel dat het uitgangspunt dient te zijn dat dergelijke investeringen niet via de kapitaaldienst worden (voor)gefinancierd en dat besluitvorming door de Steering Committee van het wederopbouwfonds wordt afgewacht.

Toelichting

Het Cft is van mening dat de financiële en economische situatie op Sint Maarten na de orkanen vele onzekerheden met zich meebrengt. Daarnaast ontbreken de jaarrekeningen 2016 en 2017, ontbreekt financiële informatie over deelnemingen en entiteiten van de collectieve sector en is de kwaliteit van het financieel beheer slecht. Het in deze omstandigheden opstellen van een begroting is dan ook een grote opgave.

De ontwerpbegroting 2019 toont ANG 413,6 miljoen aan begrote baten en ANG 502,0 miljoen aan begrote lasten met als gevolg een tekort van ANG 88,4 miljoen.

Gewone dienst: baten

Sint Maarten begroot ANG 413,6 miljoen aan baten, een stijging van ANG 62,6 miljoen ten opzichte van de (nog vast te stellen) tweede begrotingswijziging 2018. Deze stijging wordt voor ANG 52,1 miljoen verklaard door "herstel economie", voor ANG 7,5 miljoen door "compliance effect herstructurering belastingdienst" en voor ANG 3,0 miljoen door "inkomstenverhogende maatregelen". In de ontwerpbegroting is de stijging van de baten door "herstel economie" van ANG 52,1 miljoen verdeeld over de diverse baten die per ministerie zijn begroot. Echter, een toelichting op de uitgangspunten die zijn gehanteerd en op basis waarvan tot deze stijging is gekomen, ontbreekt. Op basis van de door Sint Maarten gerealiseerde inkomsten tot en met september 2018 en het historische seizoenspatroon zijn de voor 2019 geraamde baten circa 15% hoger begroot dan naar verwachting over 2018 wordt gerealiseerd. Het realiseren van de begrote baten is erg afhankelijk van het herstel van de economie.

In de memorie van toelichting zijn de baten als volgt onderverdeeld:

Baten	2017	2018*	2019
Belastingontvangsten	326,5	287,6	321,9
Vergunningen	13,2	15,1	15,8
Fees en concessies	38,7	34,5	46,9
Overige baten	29,7	13,7	18,5
Inkomstenverhogende maatregelen			10,5
<i>Totaal baten</i>	<i>408,1</i>	<i>350,9</i>	<i>413,6</i>

* Op basis van de tweede begrotingswijziging 2018

Belastingontvangsten

De belastinginkomsten van ANG 321,9 miljoen bestaan voornamelijk uit loonbelasting (ANG 148,1 miljoen), omzetbelasting (ANG 118,9 miljoen) en winstbelasting (ANG 24,5 miljoen). Het Cft heeft gedurende 2018 meermaals verzocht om een nadere analyse uit te voeren ten aanzien van de belastinginkomsten. Door in ieder geval de belastingsoorten loonbelasting en omzetbelasting nader te analyseren en de uitkomsten te gebruiken, wordt de kwaliteit en controleerbaarheid van (de toelichting op) de begroting vergroot. Het Cft adviseert alsnog een dergelijke nadere analyse uit te voeren om op deze wijze de te verwachten inkomsten beter van een onderbouwing te kunnen voorzien.

Fees en concessies

In de toelichting schrijft Sint Maarten dat er financiële risico's zijn met betrekking tot diverse deelnemingen. Zo staat beschreven dat "volgens een recent rapport van de Wereldbank deelneming GEBE begin 2019 insolvent zal zijn en dat de regering niet kan uitsluiten dat zij financieel zal moeten bijdragen aan een oplossing". Ook blijkt uit de toelichting dat er financiële risico's zijn ten aanzien van de luchthaven en de haven.

Het Cft plaatst dan ook een kanttekening bij het volledig begroten van de concessie opbrengsten van GEBE (ANG 5 miljoen) en de haven (ANG 5 miljoen) en adviseert Sint Maarten dit onderwerp nader toe te lichten in de ontwerpbegroting en daarbij aan te geven welke beheersmaatregelen worden getroffen om de risico's te mitigeren.

Inkomstenverhogende maatregelen

Sint Maarten neemt in de ontwerpbegroting additionele baten op uit hoofde van "compliance effect herstructurering belastingdienst" (ANG 7,5 miljoen), oplopend tot ANG 27,5 miljoen in 2020 en ANG 50,0 miljoen in 2021. Sint Maarten schrijft in de begroting gemiddelde belastinginkomsten te hebben van 19,5% van het BBP, hetgeen niet door het Cft kan worden vastgesteld, en geeft aan te streven naar een percentage van 23%. Sint Maarten geeft niet aan in welk jaar het streefniveau van 23% belastinginkomsten van het BBP bereikt zal worden en op basis van welke maatregelen en uitgangspunten dit gaat worden bereikt. Op grond van vergelijkbare data van de Wereldbank acht het Cft het percentage van 23% op korte termijn aan de hoge kant in vergelijking met het percentage in 2018 (16,3%) en het IMF rapport 'Macro-Fiscal Framework' van mei 2018 (21,6% vanaf 2021). Gelet op het huidige percentage van Curaçao (meer dan 23% in 2017) zou dit op de langere termijn wel realiseerbaar moeten zijn. Het Cft onderschrijft de noodzaak voor het integraal herstructureren van de belastingdienst en heeft Sint Maarten daar de afgelopen jaren meermaals toe opgeroepen. Echter, op basis van de huidige toelichting kan het Cft niet vaststellen of de begrote bedragen uit hoofde van de inkomstenverhogende maatregelen realistisch en haalbaar zijn.

Daarnaast begroot Sint Maarten ANG 3 miljoen aan overige "inkomstenverhogende maatregelen". Dit project is nog in een startfase en niet voorzien van een uitwerking in beleidsmaatregelen of wetgeving. De daadwerkelijke effecten zijn daarom onzeker en voor het Cft niet te beoordelen.

Gewone dienst: lasten

De ontwerpbegroting 2019 toont ANG 502 miljoen aan begrote lasten. Het structurele totaal aan lasten in zowel 2015 als 2016 bedroeg circa ANG 455 miljoen, de totale lasten in de eerste helft 2018 bedragen circa ANG 233,5 miljoen. De begroting 2019 laat derhalve een grote stijging van de lasten zien. Een aantal maatregelen die leiden tot aanvullende lasten, zoals ANG 1 miljoen extra uitgaven voor de herstructurering van de belastingdienst, zijn beschreven en tellen op tot circa ANG 8 miljoen. Echter deze vallen weg tegen de met ingang van 2019 begrote verlaging van de pensioenlasten van ANG 8,7 miljoen. Overigens dient de daarvoor benodigde pensioenwetgeving nog te worden vastgesteld. Het Cft adviseert dan ook de begrote lasten naar beneden bij te stellen.

Het Cft constateert dat de beheerskosten voor de afvalstortplaats naar beneden zijn bijgesteld ten opzichte van de vastgestelde begroting 2018. Het Cft had verwacht dat gezien de diverse problemen met de huidige vuilstortplaats en de gerechtelijke uitspraak er juist een toename van de lasten zou worden begroot.

Het Cft vraagt Sint Maarten om de raming in overeenstemming te brengen met de daadwerkelijke behoefte.

Personeelskosten

De personeelskosten zijn volgens de verzamel- en consolidatiestaat begroot op circa ANG 180 miljoen. Dit terwijl de werkelijke personeelskosten gedurende de jaren 2015, 2016 en 2017 jaarlijks circa ANG 155 miljoen bedroegen en in 2019 de personeelslasten naar verwachting structureel met ANG 8,7 miljoen afnemen op basis van aan de Staten aangeboden nieuwe pensioenwetgeving. Het Cft stelt dan ook vast dat de begroting voorziet in een toename van de personeelskosten met circa 22% die gegeven de huidige budgettaire problematiek ongepast lijkt en in ieder geval in onvoldoende mate is toegelicht. Het Cft adviseert Sint Maarten de begrote personeelskosten meer in lijn te brengen met de historische realisaties en nader toe te lichten.

Het Cft constateert daarnaast dat het totaal van de verzamel- en consolidatiestaat ten aanzien van personeelslasten niet aansluit op het totaal van de hoofdstukken personeelslasten in de gewone dienst en adviseert Sint Maarten dit in overeenstemming te brengen.

Kostenbesparende maatregelen

In de begroting is ANG 2,5 miljoen opgenomen als besparing uit kostenbesparende maatregelen. Evenals bij de inkomstenverhogende maatregelen is er nog geen nadere uitwerking van deze maatregelen. Het Cft adviseert Sint Maarten de kostenbesparende maatregelen uit te werken en nader toe te lichten in de begroting.

Het Cft constateert dat de in de tweede begrotingswijziging 2018 opgenomen verlaging van de bezoldiging van Statenleden en Ministers ook voor 2019 is doorgevoerd. Het Cft is in afwachting van de besluitvorming daaromtrent. De in de begrotingswijziging 2018 aangekondigde kostenbesparing ten aanzien van het maximeren van de kabinetskosten per ministerie is niet in de memorie van toelichting terug te vinden of in de begroting te herleiden.

Kapitaaldienst

Sint Maarten heeft zijn kapitaalinvesteringen begroot op ANG 97,4 miljoen. De begrote inkomsten op de kapitaaldienst bedragen ANG 97,4 miljoen en bestaan voor ANG 95,5 miljoen uit voorgestelde leningen waardoor de kapitaaldienst sluitend is. De voorgenomen investeringen bestaan onder andere uit:

- Fase 2 van een Solid Waste Treatment Plant (ANG 18 miljoen)
- Verbetertrajecten bij belastingdienst & financiële administratie (ANG 14,1 miljoen)
- Nieuwe huisvesting van de Staten (ANG 10 miljoen)
- Een nieuw gebouw voor de meteorologische dienst (ANG 8 miljoen)
- Het opknappen en verbeteren van verschillende sportcomplexen (ANG 7,4 miljoen)
- Studiefinancieringen (ANG 5,3 miljoen)

Er is een groot aantal voorgenomen investeringen op de kapitaaldienst begroot, met als gevolg een omvangrijke leenbehoefte, zeker in relatie tot de voorgaande jaren.

Dit terwijl Sint Maarten zich genoodzaakt ziet ook in 2019 en 2020 leningen aan te gaan voor liquiditeitssteun. Het Cft adviseert Sint Maarten dan ook terughoudend te zijn met kapitaalsinvesteringen en deze zoveel als dat mogelijk is vanuit het wederopbouwfonds te financieren. Het is noodzakelijk dat de voorgenomen investeringen worden geprioriteerd en gerangschikt. De kapitaalinvesteringen zijn vrijwel niet toegelicht en een koppeling met het beleidsdeel van het betreffende ministerie is niet altijd aanwezig. Zo is bijvoorbeeld niet inzichtelijk gemaakt welke afwegingen er zijn gemaakt om te komen tot een ANG 10 miljoen investering in nieuwe huisvesting voor de Staten. De impact van deze investering in nieuwe huisvesting voor de lasten van de gewone dienst, zoals mogelijk dubbele lasten als gevolg van bestaande huurverplichtingen, ontbreekt. Ook voor diverse andere voorgenomen investeringen ontbreekt dergelijke informatie. De voorgenomen investeringen kunnen niet worden getoetst aan de SNA-criteria. Het Cft maakt dan ook een algeheel voorbehoud op de kapitaaldienst en adviseert u de in de begroting opgenomen kapitaalsinvesteringen naar beneden bij te stellen.

Op de kapitaaldienst zijn investeringen opgenomen die volgens Sint Maarten mogelijk geheel of gedeeltelijk via het wederopbouwfonds gefinancierd kunnen worden. Als reden dat deze investeringen in de begroting zijn opgenomen, wordt aangevoerd dat het op zeer korte termijn opstarten van enkele projecten van belang is en dat eventuele financiering via de Wereldbank een lang traject betreft. Het Cft is van mening dat voor projecten in het kader van de wederopbouw het wederopbouwfonds het uitgangspunt dient te zijn. Vermenging van investeringen via de kapitaaldienst en investeringen in het kader van de wederopbouw via het trustfund, acht het Cft onwenselijk. Het Cft adviseert dan ook om alleen voorgenomen investeringen op de kapitaaldienst te vermelden waarvan financiering via het trustfund niet mogelijk is. Op de kapitaaldienst is een voorgenomen investering van ANG 18 miljoen voor een tweede fase van *Sanitary Landfill Solid Waste Treatment Plant* opgenomen. In de begrotingswijziging 2018 stond de eerste fase hiervan op de kapitaaldienst. Zowel het project, de totale investeringsomvang als het aantal fases zijn niet toegelicht. Aangezien afvalverwerking is aangemerkt als prioritair wederopbouwproject adviseert het Cft de voorgenomen investering voor een *Sanitary Landfill Solid Waste Treatment Plant* niet op de kapitaaldienst op te nemen maar via het wederopbouwfonds te laten verlopen.

Ook staan er op de kapitaaldienst een aantal dezelfde posten opgenomen als in de tweede begrotingswijziging 2018, bijvoorbeeld het project belastingdienst, ICT hardware en software voor de Algemene Rekenkamer, vervanging vervoersmiddelen, vervanging financiële systemen bij de afdeling comptabiliteit en USONA 1 tablet per kind. Het Cft adviseert dit nader te controleren en waar nodig aan te passen.

Het Cft constateert dat afschrijvingen niet meer zijn opgenomen als inkomsten op de kapitaaldienst en adviseert Sint Maarten deze opnieuw op te nemen in de kapitaaldienst. De omvang van de afschrijvingen in 2019 bedraagt circa ANG 14 miljoen waardoor de leenbehoefte op de kapitaaldienst afneemt met dit bedrag.

De kapitaaldienst bevat uitgaven die dienen ter vervanging van door de orkanen beschadigde vaste activa. De kapitaaldienst bevat echter geen inkomsten uit hoofde van mogelijke verzekeringsuitkeringen die zijn ontvangen vanwege de geleden schade. Het Cft adviseert Sint Maarten dit aspect toe te lichten in de begroting 2019.

Leningen, rentelastnorm en schuldquote

Indien de begrote kapitaalinvesteringen 2018 en 2019 en de te ontvangen liquiditeitssteun 2018 en 2019 als leningen worden aangetrokken zal de schuldquote stijgen tot circa 54% van het BBP (behoudens overige ontwikkelingen in de collectieve sector). Indien de in het FRP begrote leningen worden aangegaan zal de schuldquote zelfs toenemen tot circa 79,5% van het BBP, een onwenselijk hoog niveau.

Zowel het IMF als het Cft hebben aangegeven een schuldquote van circa 40% over langere termijn geschikt te vinden voor kleine open economieën zoals die van Sint Maarten, waarbij het Cft de Landen aanbeveelt een bandbreedte van 5% te hanteren als buffer. Gezien de uitzonderlijke situatie waarin Sint Maarten zich momenteel bevindt, is een tijdelijke overschrijding voorsnog te rechtvaardigen. Het Cft stelt voor dat op basis van het FRP, dat Sint Maarten recent heeft opgesteld, nader in gesprek wordt gegaan over de wijze van liquiditeitssteun en omvang van de kapitaalinvesteringen. Het Cft zal daarbij belang hechten aan de ontwikkeling van de rentelastnorm en de schuldquote van Sint Maarten, om te waarborgen dat sprake blijft van duurzaam houdbare overheidsfinanciën.

De effectuering van de in de begroting opgenomen leenbehoefte leidt niet tot een overschrijding van de rentelastnorm, waardoor wordt voldaan aan artikel 15 lid 1 sub c van de Rft.

Sint Maarten geeft in de memorie van toelichting aan dat er in 2020 twee leningen van ANG 50 miljoen vervallen, waarbij Sint Maarten ervan uit gaat dat deze leningen geherfinancierd zullen worden. Gegeven de huidige omstandigheden onvermijdelijk.

Aanwijzing

Sinds 8 september 2015 is een aanwijzing van de RMR van kracht waar onder andere is bepaald dat ultimo 2018 gecompenseerd dient te zijn voor de tekorten uit de periode 2010-2014 en dat de betalingsachterstanden opgelost dienen te worden. Het op korte termijn voldoen aan de aanwijzing voor wat betreft het compenseren van tekorten is als gevolg van de orkanen onrealistisch geworden. De ontwerpbegroting 2019 ziet dan ook niet toe op het opvolgen van deze punten uit de aanwijzing. Sint Maarten verwacht in de begroting 2019, mede gezien de tekorten en benodigde liquiditeitssteun, niet dat de achterstanden op korte termijn volledig kunnen worden weggewerkt en geeft aan dat de resterende betalingsachterstanden in de toekomst vanuit begrotingsoverschotten worden afgelost. Sint Maarten verwacht vanaf 2021 een begrotingsoverschot te realiseren, noodzakelijk voor het kunnen compenseren van tekorten en het oplossen van de betalingsachterstanden.

Sint Maarten verwacht per januari 2019 een herziening van het pensioenstelsel in te voeren, waarbij de pensioenleeftijd van 62 jaar verhoogd wordt naar 65 jaar. Het is hiervoor noodzakelijk dat het parlement van Sint Maarten nog dit kwartaal de nieuwe pensioenwetgeving accordeert. Ook schrijft Sint Maarten dat zij voornemens is zo mogelijk in 2019 de herziening van het ziektekostenstelsel af te ronden door de introductie van een basisziektekostenpakket. Voor het nemen van maatregelen om het zorgstelsel structureel betaalbaar te houden, is het van belang op korte termijn concrete acties ter beheersing van de zorgkosten te implementeren.

De deadlines van de punten uit de aanwijzing zijn inmiddels al verstreken of vervallen eind 2018. Het Cft heeft Sint Maarten daarom in zijn brief d.d. 27 september 2019 (kenmerk Cft 201800205) verzocht om voor 6 november schriftelijk te rapporteren over de stand van zaken betreffende de opvolging van de punten uit de aanwijzing. Voor punten uit de aanwijzing die eind dit jaar nog niet zijn opgelost, ligt het in de rede dat Sint Maarten een nieuwe deadline verzoekt. Het Cft zal vervolgens, mede op basis van de brief van Sint Maarten, de RMR nader adviseren.

Beleidsprioriteiten en risicoparagraaf

Het Cft ziet de uitgebreide beleidsprioriteiten zoals opgenomen bij de ontwerpbegroting als informatief. Echter, deze beleidsvoornemens worden onvoldoende gekoppeld aan het financiële deel van de ontwerpbegroting. Zo is de renovatie, reparatie en uitbreiding van het Huis van Bewaring te Pointe Blanche en het saneren van de stortplaats genoemd als beleidsprioriteit maar wordt daarvoor geen begrotingsruimte gecreëerd. In de memorie van toelichting wordt daarnaast aangegeven dat de situatie van het wegennetwerk is verslechterd en er onvoldoende gelden zijn begroot voor onderhoud en reparatie. Echter het begrote bedrag voor onderhoud van de wegen gaat in de begroting 2019 naar beneden ten opzichte van de begroting 2018.

In de risicoparagraaf schrijft Sint Maarten dat er een lidmaatschap is afgesloten bij de Caribbean Catastrophe Risk Insurance Facility. Sint Maarten geeft aan dat deze ANG 1,8 miljoen aan kosten voor 2019 via het wederopbouwfonds worden vergoed. Deze kosten zijn niet opgenomen in de begroting 2019. Het Cft kan op basis van de memorie van toelichting niet opmaken of dit gaat om een incidentele of structurele uitgave. Het Cft adviseert in de begroting inzichtelijk te maken op welke wijze financiering van deze verzekeringsfaciliteit verloopt en wanneer dit een meerjarige post betreft dit op te nemen in de meerjarenraming.

Financieel beheer

In het FRP noemt Sint Maarten een aantal uitgangspunten voor noodzakelijke verbetering van het financieel beheer. Sint Maarten geeft daarin aan uitvoering te willen geven aan:

- Het oppakken en uitbreiden van het in 2016 geaccordeerde verbeterplan financieel beheer
- Het opleiden van overheidspersoneel
- Het herzien en aanpassen van de financiële verordeningen, beleid en procedures
- Het vervangen van de huidige financiële systemen

De in de begroting 2019 opgenomen plannen sluiten (deels) aan op het financieel herstelplan op gebied van financieel beheer. In de begroting 2019 is op de kapitaaldienst een bedrag van ANG 2 miljoen opgenomen voor het vervangen van de financiële systemen waardoor invulling wordt gegeven aan punt 4 zoals bovengenoemd. Voor de belastingdienst is een additioneel bedrag van ANG 0,1 miljoen opgenomen voor opleiding van personeel. Echter, uit de begroting is niet te herleiden bij welke andere financiële departementen, waar geen bedrag voor cursussen is opgenomen, additionele opleiding is vereist.

Het nieuwe implementatieplan voor financieel beheer moet nog worden afgerond. Het Cft verzoekt u zorg te dragen dat dit plan zo spoedig mogelijk wordt geaccordeerd zodat indien additionele middelen nodig blijken voor de uitvoering van het verbeterplan, deze ook in de begroting kunnen worden meegenomen.

Tot slot

Ten aanzien van de overheidsfinanciën staat Sint Maarten voor grote uitdagingen. Het Cft heeft op 10 oktober het FRP ontvangen, waarmee Sint Maarten zijn visie deelt om te komen tot houdbare overheidsfinanciën en wederopbouw. Gezien de verstrekkende economische en financiële gevolgen door het passeren van de orkanen acht het Cft het positief dat Sint Maarten een dergelijk integraal strategisch plan heeft opgesteld. Op deze wijze kan onderbouwd het gesprek over het financieel herstel van Sint Maarten worden gevoerd. De ontwerpbegroting 2019 geeft invulling aan de uitgangspunten van het FRP. Zoals blijkt uit dit advies onderschrijft het Cft niet alle door Sint Maarten gemaakte keuzes dan wel vraagt om nadere toelichting en onderbouwing. Het is dan ook positief dat Sint Maarten voornemens is om een bijeenkomst met relevante stakeholders te organiseren waarbij het FRP zal worden bediscussieerd. De uitkomsten van die discussie kunnen leiden tot aanvullende aanpassingen op deze ontwerpbegroting 2019.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De wnd. Secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Sint Maarten